

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 12 november 1943 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 8 oktober 1943 avlätna proposition, nr 344, angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, såvitt propositionen avser framställningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för nyssnämnda dag (bilagorna 7, sid. 89—106, och 15, sid. 193—215).

Driftbudgeten.

Nionde huvudtiteln.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

1:o) **Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** Beträffande kungl. Maj:ts framställning under denna punkt har riksdagen på hemställan av utskottet i utlåtande nr 65 redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

2:o) **Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** För detta ändamål använt 1939 års lagtima riksdag å riksstaten för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 193,000 kronor. Av anslagsbeloppet avsågos 141,000 kronor för byggande av en institutionsbyggnad, en trädgårdsmästarbostad och en stallbyggnad vid Nyckelby trädgårdsförsöksstation i Stockholms län, 29,000 kronor för reparation av äldre byggnader, planeringsarbeten, inventarier

m. m. vid nämnda trädgårdsförsöksstation och 23,000 kronor för uppförande av bostadshus för två vid trädgårdsförsöken vid Alnarp anställda kördrängar.

I skrivelse den 27 augusti 1943 har *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* hemställt om beviljande av ett anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 av 13,463 kronor 48 öre, motsvarande den vid utgången av budgetåret 1942/43 kvarstående reservationen å förenämnda för budgetåret 1939/40 uppförda reservationsanslag. Institutsstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Vid innevarande budgetårs början den 1 juli 1943 kvarstod av det anvisade reservationsanslaget 13,463 kronor 48 öre, varav 9,463 kronor 48 öre utgjorde sådana medel, som Kungl. Maj:t genom särskilda beslut medgivit kunna disponeras. Ytterligare 4,000 kronor kvarstå av de 193,000 kronor som ursprungligen uppfördes å riksstaten för budgetåret 1939/40. I första hand finner Alnarpsstyrelsen det vara angeläget att helt få disponera de 9,463 kronor 48 öre, vilka ingå i kalkyler, som vid olika tillfällen inlämnats till Kungl. Maj:t. Sedan det dessutom visat sig nödvändigt att komplettera såväl vattenledning som stängsel vid Nyckelby försöksstation, har emellertid institutsstyrelsen ansett sig även böra anhålla om det återstående beloppet 4,000 kronor för att i första hand täcka utgifter för anskaffning av bevattnare och rörledningar samt i andra hand till komplettering av stängslet vid Nyckelby försöksstation.

Föredragande statsrådet har i ärendet anfört följande:

»Behållningen av förenämnda å riksstaten för budgetåret 1939/40 uppförda reservationsanslag, vilket enligt Kungl. Maj:ts medgivande den 30 juni 1942 fått användas för därmed avsett ändamål jämväl under budgetåret 1942/43, har vid utgången av sistnämnda budgetår tillgodoförts budgetutjämningsfonden. För utförande av de i institutsstyrelsens förevarande framställning omförmälda arbetena, för vilka medel tidigare i viss utsträckning ställts till förfogande, torde därför vara erforderligt att ett belopp svarande mot de medel som enligt vad nyss nämnts överförts till budgetutjämningsfonden, eller i runt tal 13,500 kronor, ånyo anvisas. Med hänsyn härtill och då arbetena i fråga torde vara behövliga, vill jag förordna, att nämnda belopp äskas såsom ett särskilt reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad föredragande statsrådet anfört och föreslagit, hemställer alltså,

att riksdagen må till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av 13.500 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet.

3:o) **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till lin- eller hampperedningsanläggningar, reservationsanslag.** I fråga om Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt har riksdagen på hemställan av utskottet i utlåtande nr 65 redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

4:o) **Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.** Å riksstaten för budgetåret 1943/44 är under denna anslagstitel uppfört ett reservationsanslag av 99,000,000 kronor. Anslaget är i huvudsak avsett för upprätthållande av jordbruksregleringen.

Till Kungl. Maj:t ha inkommit *dels* en den 31 augusti 1943 dagtecknad framställning från *lantbruksstyrelsen* om anvisande av 9,000 kronor för täckande av vissa kostnader under första halvåret 1944 i anledning av bestämmelserna om klassificering av kött, *dels ock* en den 1 september 1943 dagtecknad framställning från *statens livsmedelskommission* avseende bland annat beviljande av ett anslag å 70,000 kronor för att möjliggöra försäljning till nedsatt pris av 200 ogräsprutor.

Efter redogörelse för ifrågavarande framställningar och vad därmed sammanhänger har *föredragande statsrådet* anfört följande:

»Den verksamhet, som regleras av förordningen den 30 december 1941 angående klassificering av kött, är närmast föranledd av önskemålet att under rådande krisförhållanden underlätta genomförandet av prisregleringen å kött och fläsk. Efter framställning av *lantbruksstyrelsen* har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut, senast den 17 juni 1943, ställt medel till *lantbruksstyrelsens* förfogande för anställande av en särskild tjänsteman med uppgift att biträda *styrelsen* vid utövandet av inspektionen över köttklassificeringen. Genom beslutet den 17 juni 1943, därvid för ändamålet ett belopp av 9,650 kronor anvisats att utgå från nionde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter, har möjliggjorts anställande av ifrågavarande tjänsteman för tiden intill utgången av år 1943. *Lantbruksstyrelsen* har i nu ifrågavarande skrivelse hemställt att 9,000 kronor måtte anvisas till nämnda befattningshavares avlöning och resekostnader under första halvåret 1944. Med hänsyn till ändamålet med köttklassificeringen torde hinder icke böra möta mot att de med ifrågavarande verksamhet förenade kostnaderna, för budgetåret 1943/44 beräknade till $(9,650 + 9,000 =)$ 18,650 kronor, bestridas från reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder. Förenämnda belopp om 9,650 kronor torde i anslutning härtill få överföras från sistnämnda anslag till nionde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter.

Vad angår *statens livsmedelskommissions* framställning rörande inköp och försäljning av ogräsprutor finner jag mig med hänsyn till betydelsen, fram-

förallt i nuvarande försörjningsläge, av de ifrågasatta åtgärderna böra tillstyrka, att spannmålsbolaget erhåller i uppdrag att inköpa ytterligare 200 ogrässprutor, lämpade jämväl för besprutning mot potatisbladmögel, och att bolaget beredes möjlighet att försälja desamma till ett pris av 650 kronor per styck. Riksdagens medgivande torde böra inhämtas, att för ändamålet erforderligt belopp, som av kommissionen beräknats till högst 70,000 kronor, må bestridas från anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.»

Utskottet.

Med hänsyn till de ändamål, vartill ifrågavarande medel äro avsedda att användas, vill utskottet biträda Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer sålunda,

att riksdagen må medgiva, att för tillgodoseende av de i det föregående omförmälda ändamålen må tagas i anspråk sammanlagt högst 88,650 kronor från nionde huvudtitelns reservationsanslag till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

5:o) **Befrämjande av landsbygdens elektrifiering, reservationsanslag.** Med avseende på Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

L. Rikets allmänna kartverk och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt m. m.

6:o) **Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m., reservationsanslag.** Sedan vid 1937 års riksdag beslutats, att den ekonomiska kartläggningen av landet skulle äga rum med stöd av fotokarta, framställd efter flygfotografering, ha anslag för budgetåren 1938/39 och 1939/40 beviljats för anskaffande till kartverket av två fotograferingsflygplan, ett under vardera av nämnda budgetår. Flygplanen, som inköpts från Tyskland, voro tvåmotoriga landflygplan av typen Focke-Wulff 58.

I skrivelse den 9 juni 1943 hemställde överbefälhavaren efter samråd med rikets allmänna kartverk, att 885,000 kronor omedelbart måtte ställas till förfogande för inköp av ytterligare två fotograferingsflygplan jämte viss annan materiel. I beslut den 30 juni 1943 förklarade Kungl. Maj:t att framställningen icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedermera har rikets allmänna kartverk i skrivelse den 9 juli 1943 hemställt, att förslag måtte föreläggas 1943 års riksdag om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 av medel för inköp av två flygplan

m. m. i enlighet med beräkningar, som framlagts av överbefälhavaren i skrivelsen den 9 juni 1943. Över denna framställning har statskontoret den 21 juli 1943 avgivit infordrat utlåtande.

Härefter har rikets allmänna kartverk i en den 3 augusti 1943 dagtecknad skrivelse anmält, att ett av kartverkets flygplan SE-KAA vid nödlandning den 21 juli 1943 havererat och därvid skadats så svårt att det sannolikt icke kunde repareras. Under alla förhållanden kunde det icke tänkas bli reparerat inom sådan tid att det bleve användbart för flygfotografering under årets fotograferingssäsong. Under återopande härav och med hänvisning till att, då framställningen om medel för anskaffning av nya flygplan till kartverkets flygfotograferingar jämlikt Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 30 juni 1943 icke föranlett någon åtgärd, hos kartverket saknades tillgång till reservplan att insättas i stället för det havererade planet ifrågasatte kartverket, om icke i det genom flygplanshaveriet uppkomna nya läget medel omedelbart skulle kunna ställas till förfogande för anskaffning av flygplanen.

I anledning av kartverkets sistnämnda framställning anvisade Kungl. Maj:t den 27 augusti 1943 för inköp av ett flygplan jämte reservdelar samt för tullkostnader, frakter och transporter ävensom för allmänna omkostnader samt oförutsedda utgifter till kartverkets förfogande intill 365,000 kronor att utbetalas till kartverket från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

I skrivelse den 27 augusti 1943 har rikets allmänna kartverk anfört, att, därest å tilläggsstat för innevarande budgetår endast upptoges medel till ett flygplan med därtill hörande utrustning, för budgetåret 1944/45 erfordrades ytterligare medelsanvisning med 376,000 kronor för anskaffande av ännu ett flygplan.

Efter redogörelse för ifrågavarande framställningar och yttrande har *föredragande statsrådet* anfört följande:

»För anskaffande av den materiel, som avses i överbefälhavarens och kartverkets förenämnda skrivelser den 9 juni respektive den 9 juli 1943, erfordras — sedan genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 augusti 1943 till kartverkets förfogande ställts ett belopp av 365,000 kronor från anslaget till oförutsedda utgifter för inköp av ett flygplan jämte reservdelar — en ytterligare anslagsanvisning med 520,000 kronor. För dessa medel torde sålunda för kartverkets fortsatta arbeten med flygfotograferingen kunna anskaffas ännu ett flygplan av samma typ som de hittills inköpta, en reservmotor jämte vissa reservdelar samt en seriekamera. Enligt vad som upplysts från flygförvaltningen finns det till inköp avsedda flygplanet alltjämt till disposition för omedelbar leverans.

Vad överbefälhavaren och kartverket i ärendet anfört giver vid handen, att på grund av den forcerade flygfotograferingen för militära ändamål under de senaste åren de för kartverket tidigare anskaffade flygplanen i hög grad förslitits. Möjligheterna att verkställa erforderlig flygfotografering ha i hög grad försämrats genom det i somras inträffade haveriet, varigenom det ena av kartverkets flygplan så svårt skadats att detsamma icke torde kunna repareras. Med hänsyn till det anförda och då de flygplan, vilka förhryts för kartverkets räkning, icke äro lämpade för ifrågavarande arbeten samt deras

användande dessutom innebär ökade risker för personal och kamerautrustning, synes det för genomförandet av flygfotograferingen — främst för militära ändamål — synnerligen angeläget, att den sålunda föreslagna ytterligare nyanskaffningen snarast kommer till stånd. Mot storleken av det härför beräknade anslagsbeloppet, 520,000 kronor, finnes från min sida icke anledning till erinran. Beloppet torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår i form av ett reservationsanslag, benämnt Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m.»

Utskottet.

I enlighet med vad föredragande statsrådet anfört och föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av 520,000 kronor.

7:o) **Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Observatörer.** Rörande Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

8:o) **Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Telegramkostnader m. m.** I fråga om Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

9:o) **Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt: Verksamheten i allmänhet: Underhåll av stationer m. m., reservationsanslag.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

10:o) **Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan.** På förslag av Kungl. Maj:t i 1942 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 1,043,000 kronor till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan. Av nämnda belopp avsågos 8,000 kronor för iordningställande av en stallavdelning för svinsjukdomar inom byggnaden för den medicinska kliniken. Den 22 maj 1942 anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att låta verkställa bland annat följande byggnadsarbete.

I skrivelse den 30 augusti 1943 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för utvidgning av svinstallavdelningen vid veterinärhögskolan måtte anvisas ett anslag av 12,000 kronor.

Föredragande statsrådet har icke haft något att erinra mot bifall till föresvarande hemställan. Då det vore synnerligen önskvärt, att arbetena i fråga utfördes under innevarande år, syntes det äskade beloppet böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Utskottet, som biträder framställningen, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 12,000 kronor.

11:o) **Anordnande av avloppsledning vid veterinärhögskolan.** För detta ändamål anvisades för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

I skrivelse den 29 juni 1943 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för vissa ändrings- och kompletteringsarbeten vid nämnda avloppsledning måtte anvisas ett belopp av högst 37,000 kronor.

Med hänsyn till att det numera visat sig erforderligt med vissa ändringar i konstruktionen av den nya avloppsledningen vid veterinärhögskolan i anledning av att vägarbeten i förut icke beräknad omfattning kommit till utförande, har *föredragande statsrådet* i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag till företagets slutförande tillstyrkt anvisning av ytterligare 37,000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44.

I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Anordnande av avloppsledning vid veterinärhögskolan* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 37,000 kronor.

12:o) **Nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt.** Vid 1939 års lagtima riksdag (prop. nr 209; r.skr. nr 345) fattades beslut om uppförande å Norra Djurgården av nybyggnader för statens veterinärbakteriologiska anstalt för en beräknad kostnad av 3,850,000 kronor, varjämte för budgetåret 1939/40 anvisades ett reservationsanslag för ändamålet av 1,000,000 kronor. För samma ändamål anvisade därefter 1941 års riksdag *dels* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag (B) av 1,000,000 kronor, *dels* för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av likaledes 1,000,000 kronor, *dels* för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 705,000 kronor *och dels* för budgetåret 1943/44 ett investeringsanslag av 520,000 kronor. För byggnadsföretaget ha sålunda anvisats tillhopa 4,225,000 kronor.

I skrivelse den 9 augusti 1943 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för slutförande av arbetena å nybyggnader för veterinärbakteriologiska anstalten måtte å tilläggsstat för budgetåret 1943/44 anvisas ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

Föredragande statsrådet har — efter redogörelse för byggnadsstyrelsens framställning — anfört följande:

»Såsom framgår av byggnadsstyrelsens skrivelse ha de hittills anvisade anslagsbeloppen för ifrågavarande byggnadsföretag blivit otillräckliga för företagets slutförande. Sålunda synas vissa merkostnader bliva ofrånkomliga. Under byggnadstiden har det vidare visat sig, att de besparingar i förhållande till tidigare utarbetat byggnadsförslag, med vilka räknades år 1941, i sin helhet icke kunnat uppnås. Härjämte ha vissa arbeten — bl. a. sprängningsarbeten — blivit dyrare än beräknats. Emellertid uppgå de ytterligare medel för byggnadsföretagets fullbordande, varom byggnadsstyrelsen nu gjort framställning, icke till så stort belopp, som motsvarar stegringen av byggnadskostnaderna sedan företaget kostnadsberäknades. Med hänsyn till det anförda vill jag icke motsätta mig byggnadsstyrelsens förevarande framställning och förordar alltså, att å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår äskas ett investeringsanslag för ändamålet å 200,000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att de åtgärder komma att vidtagas, som må visa sig möjliga och lämpliga i syfte att nedbringa kostnaderna för byggnadsföretaget.»

Utskottet.

Med hänsyn till de i ärendet angivna kostnadsökningarna vid ifrågavarande byggnadsföretag anser sig utskottet böra biträda förevarande framställning om ytterligare medelsanvisning till företaget. I likhet med föredragande statsrådet förutsätter emellertid utskottet, att de åtgärder komma att vidtagas, som må visa sig möjliga och lämpliga i syfte att nedbringa byggnadskostnaderna. Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 200,000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

13:o) **Frukt- och potatislagerhusfonden.** Vid 1941 års riksdag (prop. nr 2, bil. 20, p. 3; r. skr. nr 94) beslöts inrättande av ifrågavarande utlåningsfond. Såsom kapital till frukt- och potatislagerhusfonden anvisade 1941 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 375,000 kronor. Härefter ha till fonden anvisats *dels* för budgetåret 1942/43 två reservationsanslag, vardera å 500,000 kronor, *dels ock* för budgetåret 1943/44 ett investeringsanslag av 1,000,000 kronor. Enligt gällande bestämmelser för lånerörelsen, vilka äro meddelade i kungörelsen den 2 maj 1941 (nr 298) med däri genom kungörelsen nr 828/1941 vidtagen ändring, må ekonomisk förening utan personlig ansvarighet kunna erhålla lån från fonden för uppförande, inköp, ombyggnad eller inrättande av uppsamlings- eller centrallagerhus för frukt, potatis eller köksväxter med därtill hörande förpackningslokaler, maskinell utrustning och anordningar för industriell frukt- eller köksväxtförädling samt i fråga om fruktlagerhus även kylanordningar. Lån må endast beviljas ekonomisk förening, som prövas lämplig att driva den med ifrågavarande lagerhusrörelse sammanhängande verksamheten och i vars stadgar vissa särskilda bestämmelser angående medlemskap i föreningen m. m. intagits. Innan lån må beviljas, skola medlemmarna i föreningen av teknade insatser kontant ha inbetalat så stort belopp, som jämte till reservfond avsatta medel prövas erforderligt för att säkerställa föreningen en betryggande egen kapitalförsörjning. Lån må beviljas med högst 75 procent av kostnaden för de med lånet avsedda åtgärderna. Ränta skall erläggas å lyftat lån från och med fjärde året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats. Räntan beräknas efter fyra procent om året med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höjning av räntan som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan för statens upplåning kan bestämma. Lån är amorteringsfritt till och med fjärde året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats. Därefter skall lånet återbetalas med lika årliga inbetalningar inom den tid, högst 30 år från första lyftningsdagen, som bestämmes vid lånets beviljande. Såsom säkerhet för lånesumma erfordras inteckning med bästa förmånsrätt å motsvarande belopp i den fastighet, till vilken lagerhuset är förlagt eller avsett att förläggas, eller ock, därest låntagare icke är ägare av nämnda fastighet, förlagsinteckning, som med bästa förmånsrätt beviljats i de för hans rörelse avsedda lösa inventarier och råvaror samt i rörelsen frambragta alster, jämte, där så finnes erforderligt, vederhäftig borgen.

Enligt en den 2 maj 1941 utfärdad kungörelse (nr 299) kan till dylikt lån berättigad förening även beviljas statsbidrag med belopp motsvarande högst 10 procent av anläggningskostnaderna.

I skrivelse den 24 september 1943 har *Sveriges frukt- och trädgårdsodlares riksförbund, förening u. p. a.* gjort framställning om vidtagande av vissa

ändringar i förenämnda kungörelser angående lån från frukt- och potatislagerhusfonden och statsbidrag för uppförande av frukt- och potatislagerhus. Förbundet har anfört bland annat följande.

Av innehållet i kungörelsen den 2 maj 1941 angående lån från frukt- och potatislagerhusfonden torde följa, att lån från fonden närmast äro avsedda för uppförande av större lagringshus, s. k. centrallagerhus. Emellertid har erfarenheten givit vid handen, att det syfte till potatis- samt frukt- och köksväxtodlingens fromma, som avsetts med ifrågavarande lånemöjligheter, först når full effektivitet, när möjlighet finnes att kring centrallagerhusen på lämpligt sätt gruppera mindre lagerhus, s. k. lagringskällare, som ägas av enskilda frukt-, köksväxt- eller potatisodlare. Det torde kunna antagas, att landets nuvarande behov av dylika lagringskällare uppgår till omkring 500. Kostnaderna för varje lagringskällare, inklusive montering, äro variabla, men torde kunna beräknas till genomsnittligt 20,000 à 25,000 kronor.

Riksförbundet, som är en sådan förening utan personlig ansvarighet, som oförmåles i lånekungörelsen, har med Aktiebolaget Carl Söderberg, vilket saluför monteringsfärdiga sådana lagringskällare ävensom delar därav, varom i ärendet är fråga, träffat ett avtal, varigenom riksförbundet erhållit kontroll över försäljningen av ifrågavarande lagringskällare, genom att bolaget förbundit sig att endast till föreningen eller av denna godkänd köpare försälja monteringsfärdiga lagringskällare.

De odlare, vilka komma i fråga såsom köpare av lagringskällare, äro ytterligt sällan i sådan ekonomisk situation, att de genom kontantköp eller anlåtande av vanliga kreditmöjligheter kunna finansiera sina köp. För riksförbundet eller dess medlemmar är det av ekonomiska skäl icke möjligt att träda hjälpande emellan. Då emellertid tillkomsten av lagringskällare är synnerligen angelägen för en ändamålsenlig och rationell utveckling av landets potatis-, köksväxt- och trädgårdsodling samt vad därmed äger samband och då vidare ifrågavarande lagringskällare utgöra ett nödvändigt komplement till centrallagerhusen, synes det vara ett allmänt intresse, att icke blott sådana föreningar, varom lånekungörelsen talar, utan även enskilda odlare skola kunna erhålla lån ur frukt- och potatislagerhusfonden för uppförande, inköp, ombyggnad eller inrättande av lagringskällare (primärlagerhus) för frukt, potatis eller köksväxter ävensom till därtill hörande maskinell utrustning.

Över framställningen ha infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 28 september 1943, av statens livsmedelskommission den 1 oktober 1943 och av statskontoret den 5 i sistnämnda månad.

Efter redogörelse för de avgivna yttrandena har *föredragande statsrådet* anfört följande:

»Vid inrättande av frukt- och potatislagerhusfonden torde närmast ha avsetts att möjliggöra för producentföreningarna att uppföra större lagerhus. Såsom framgår av vad i ärendet anförts har emellertid erfarenheten givit vid handen, att synnerligen stora fördelar skulle vinnas, därest i viss utsträckning även mindre lagerhus skulle kunna anordnas hos odlarna själva. Härigenom skulle bättre förutsättningar ernås för bevarande av potatis-, frukt- och köksväxtskörden, vilket i nuvarande krisläge torde vara av stor betydelse. För en ändamålsenlig och rationell utveckling av ifrågavarande odlingar tor-

de det vara av vikt att möjligheter öppnas även för enskilda odlare att erhålla lån för uppförande av dylika mindre lagerhus, i vilka ifrågavarande produkter skulle förvaras till den tidpunkt då odlarna lämpligen kunde inleverera produkterna till centrallagerhusen.

Med hänsyn till det anförda finner jag mig i likhet med såväl lantbruksstyrelsen som statens livsmedelskommission böra tillstyrka, att sådana ändringar vidtagas i lånebestämmelserna för frukt- och potatislagerhusfonden att lån kunna beviljas även för nu ifrågavarande ändamål. Däremot kan jag icke nu förorda att statsbidrag må utgå för ändamålet. I anslutning till att låneverksamheten utsträckes att avse även enskilda odlare torde emellertid såsom ock de hörda myndigheterna framhållit andra ändringar böra vidtagas i lånebestämmelserna. En viss jämkning synes sålunda böra göras i bestämmelsen att lån kan beviljas till 75 procent av den godkända kostnaden för lagerhuset. Lantbruksstyrelsen och livsmedelskommissionen ha för sin del ansett att en sänkning av lånemaximum till 50 procent bör ske, då fråga är om lån till mindre lagerhus. Ehuru jag delar myndigheternas uppfattning att en sänkning av lånemaximum bör komma till stånd, finner jag dock den föreslagna sänkningen alltför stor. Enligt min mening torde lån för nu ifrågavarande ändamål böra kunna beviljas till 60 procent av de godkända kostnaderna, tomtpriiset oberäknat. Såsom myndigheterna förordat synes vidare en begränsning av amorteringstiden böra äga rum. Amorteringstiden för lån, varom nu är fråga, torde böra bestämmas till högst 10 år, givetvis med rätt för låntagaren att före lånetidens utgång inbetala lånesumman. Med hänsyn till de för närvarande höga byggnadskostnaderna torde beträffande ifrågavarande lagerhus ränte- och amorteringsfrihet böra medgivas under viss tid. Enligt min uppfattning synes emellertid ränte- och amorteringsfriheten böra omfatta endast två år. Det torde, såsom framgår av frukt- och trädgårdsodlarnas riksförbunds framställning, för ett icke ringa antal lånesökande möta svårigheter att ställa sådan säkerhet för lånet, som enligt gällande bestämmelser föreskrives för lån från ifrågavarande lånefond. Vissa lättnader härutinnan synas därför bliva erforderliga, därest den nu ifrågasatta verksamheten med uppförande av mindre lagerhus skall få den omfattning som anses önskvärd. Det torde sålunda böra medgivas att även enbart inteckning med bästa förmånsrätt i jordbruksinventarier kan godtagas såsom säkerhet för lån. Därjämte torde såsom sådan säkerhet kunna godkännas enbart fastighetsinteckning, även där denna icke har bästa förmånsrätt i fastigheten. Prövningen av säkerheten, vilken för närvarande åvilar statskontoret, torde såvitt angår lån till mindre lagerhus hos enskilda jordbrukare böra ankomma på Kungl. Maj:t. Den hittillsvarande ordningen för beviljande och utbetalande av lån torde i övrigt böra äga tillämpning även i avseende å nu förevarande verksamhet. Jag kan alltså i likhet med lantbruksstyrelsen icke tillstyrka, att riksförbundet självt står såsom förmedlare av lån. Sedan närmare erfarenheter rörande verksamheten vunnits, kan det möjligen finnas lämpligt att låta hushållningssällskapen vara förmedlare av ifrågavarande lån. För utrönande av huruvida förutsättningar för lån föreligga torde yttrande böra inhämtas

från lantbruksstyrelsen ävensom från vederbörande hushållningssällskap eller riksförbundet. Jag förutsätter att riksförbundet icke kommer att begagna sig av sitt avtal med det bolag som uppför lagerhus av ifrågavarande slag på sådant sätt att låneverksamheten försvåras eller förhindras.

Någon särskild anvisning av medel till lån i anledning av de nu förordade ändringarna i förevarande låneverksamhet torde icke erfordras för innevarande budgetår.»

Utskottet.

Såsom framhållits i ärendet torde vid inrättandet av frukt- och potatislagerhusfonden närmast ha avsetts att möjliggöra uppförandet av större lagerhus åt producentföreningarna på området. Enligt den erfarenhet, som numera vunnits, synes emellertid behov föreligga av att lånemedel ställas till förfogande även för anordnandet av mindre lagerlokaler hos de enskilda frukt-, köksväxt- eller potatisodlarna. Föredragande statsrådets förslag att i sådant syfte vidtaga vissa ändringar i gällande lånebestämmelser för ifrågavarande fond synes utskottet ändamålsenligt och har icke givit utskottet anledning till erinran, varför detsamma tillstyrkes.

Åberopande det anförda, hemställer utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning,

att riksdagen må medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet i det föregående tillstyrkt ändringar må vidtagas i bestämmelserna för lån från frukt- och potatislagerhusfonden.

14:o) **Hemslöjdslånefonden.** Med avseende på Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt har riksdagen på hemställan av utskottet i utlåtande nr 65 redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

Fonden för låneunderstöd.

15:o) **Lån till Sveriges utsädesförening för inrättande av linlaboratorium.** I fråga om Kungl. Maj:ts framställning under denna punkt har riksdagen på hemställan av utskottet i utlåtande nr 65 redan fattat beslut, varom utskottet härigenom velat

erinra.

Stockholm den 11 november 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Granath, Gabrielsson, friherre Beck-Friis, Näslund, Anderberg, Dahlström*, och *Svedberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Mäler, Carlström, Lundbom, Jacobson* och *Hansson i Vännäsby*.

Reservation:

Under punkt 13 (Frukt- och potatislagerhusfonden) av herr *Carlström*, vilken ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte förklara sig icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.
